

державну символіку та гімн України; «Зелен-світ України» - знайомство з рослинним світом рідного краю та інші.

Досвід свідчить, що підготовка і проведення таких заходів вимагає кмітливості, винахідливості, творчості їх учасників і сприяє засвоєнню дітьми духовної спадщини свого народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Літо для дитини : в 2-х частинах. Частина 1 / Упоряд.: О.Главник. – К.: Главник, 2007. – 192 с.

2. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: навч. посіб. / Є.І.Коваленко, А.І.Конончук, І.М.Пінчук та ін. / за заг.ред Є.І.Коваленко. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.

С. В. Копилова

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри соціальної роботи,

соціальної педагогіки та соціології

Херсонського державного університету

А.В.Шмиговська

студентка 411 групи

kopilova.sv@gmail.com

ДЕСТРУКТИВНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОР ПОРУШЕННЯ АДАПТАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Усе більше людей з високим рівнем інтелектуального потенціалу не стають успішними у навчанні й професійній діяльності з причини пасивності, що сполучається зі страхом перед невдачами, невпевненістю у позитивному результаті діяльності. У даному випадку маємо справу з феноменом деструктивного стану особистості, який у науковій літературі має різні позначення: «навчена безпорадність» (М. Селігман), «особисті життєві правила» (У. Глассер), «особистісний конструкт» (Дж. Келлі). Незалежно від обраного позначення наслідком впливу деструктивного стану особистості є блокування активності, порушення адаптаційного процесу. У роботі з клієнтами соціальних служб, а також у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників урахування особистісного фактору дозволяє послабити його негативну дію. Виникає необхідність з'ясування фізіологічної, психологічної й соціальної сутності деструктивного стану особистості як фактору адаптаційного процесу.

Можливість бути успішним у процесі освоєння дійсності, перспективи самореалізації людини залежать не тільки від набутої кваліфікації, а, насамперед, від особистих якостей, що поєднують в собі мотивацію до творчого перетворення дійсності, активну життєву позицію тощо. Основи такої діяльної позиції закладаються у родині, формуються в системі освіти, закріплюються у системі професійної

взаємодії. Водночас саме і цих сферах існує небезпека виникнення негативних явищ. Серед клієнтів соціальних служб більшість такі, які утримуються від активної діяльності в силу невпевненості, походження якої вони не можуть пояснити. Наявні внутрішні обмеження є чинником, який не тільки суттєво впливає на якість життєдіяльності людини, але й зумовлює виникнення складних життєвих ситуацій. Слід відмітити важливу участь соціального працівника у профілактиці таких обставин. Під деструктивним станом розуміють такий стан, коли тривога і побоювання виникають у людини від надуманої небезпеки, невпевненості і іноді безпорадності особистості у деструктивній ситуації [5]. У науковій літературі такий стан особистості часто позначається як «навчена безпорадність». Концепція «навченої безпорадності» набула поширення в психології. Перші згадки про цей стан зустрічаються у І. П. Павлова при описі формування експериментальних неврозів у собак. Погляди зарубіжних психологів щодо цього феномену викладено М. Селігманом (1975). О. Потеряхін зосереджує увагу на особливостях навченої безпорадності персоналу. Т. Арчакова, В. Москвичов розглядають проблему подолання навченої безпорадності в контексті профілактики соціального сирітства. О. Волкова досліджує навчену безпорадність як фактор ризикованої поведінки.

Навчена безпорадність – це стан, який виникає у людини після тривалого аверсивного впливу, уникнути якого не вдається (в експериментах на тваринах для таких цілей використовується електричний струм, а людям надається серія завдань, що неможливо розв'язати, або в процес діяльності вводяться непереборні перешкоди [3, с.401]. Цей стан формується за умови частотої повторюваності неуспішних спроб вплинути на негативну ситуацію.

Д. Цирінг зазначає, що передумовою появи навченої безпорадності є взаємодія внутрішніх умов із зовнішніми (вплив сім'ї, неконтрольованих травмуючих подій). Наслідком є низький рівень суб'єктності, здатності перетворювати дійсність, управляти подіями власного життя, ставити цілі та досягати їх, долаючи труднощі [4]. Набута безпорадність характеризується: невдалими спробами уникнення шоку (мотиваційний дефект); нездатністю використати наявні стратегії уникнення шоку (когнітивний або асоціативний дефіцит); пасивним прийняттям ситуації (емоційний дефіцит) [2, с.203]. Навчена безпорадність – це порушення мотивації в результаті пережитої суб'єктом невідконтрольної ситуації [1]. Образи сприйняття визначаються як інформацією, одержаною у результаті відчуття, так і даними пам'яті. Оскільки людина не може пояснити причину такого стану, слід припустити, що мова йде про рівень несвідомого. Отже, навчену безпорадність слід розуміти як індивідуальну конструкцію, образну форму пам'яті, утворену на основі самоорганізації інформаційних потоків (синергетичний ефект).

На основі аналізу вищезазначених праць приходимо до висновку: 1) деструктивний стан особистості – це стан людини, який блокує її потенційну можливість успішної діяльності; 2) цей стан є результатом соціальної взаємодії, а не власної діяльності; він формується під впливом оцінювання оточуючих людей, отже, є результатом інформаційних обмінів; зумовлений впливом «пам'яті» тих подій, які спонукали людину до негативного оцінювання власної особистості; 3) науковцями

фіксуються зовнішні ознаки цього стану, але його сутність залишається нез'ясованою. Поняття «стан» є характеристикою системи, тому при вивченні феномену деструктивного стану особистості слід використовувати положення системного підходу. Для усунення обмежень успішної життєдіяльності, зумовлених станом навченої безпорадності виникає необхідність цілеспрямованого впливу, предметом якого має бути не досвід, а неусвідомлюваний образ, який символізує власну неуспішність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Занюк С.С. Психологія мотивації: Навч. посібник /С.С.Занюк. – К.: Либідь, 2003. – 304 с.
2. Клибайс Т.В. Исследование атрибутивного стиля личности: новый подход. / Наукові студії із соціальної та політичної психології. Збірник статей. – К., АПН України, 2007.– Вип. 16 (19). – С. 199-204
3. Петровский А.В. Основы теоретической психологии /А.В.Петровский, М.Г.Ярошевский. М.: ИНФРА-М, 1998. – 528 с.
4. Циринг Д. А. Психология выученной беспомощности : [учеб. пособие] / Д. А. Циринг. – М. : Издательский центр «Академия», 2005. – 120 с.
5. Энциклопедический словарь по психологии и педагогике [Электронный ресурс]. 2013. – Режим доступа: http://www.psychology_pedagogy.academic.ru

О. Котунович

студентка 2 курсу

спеціальності «Соціальна робота»

*Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка,*

oksanakotunovych@gmail.com

Науковий керівник –

кандидат педагогічних наук, доцент

О. Л. Главацька

ПРОБЛЕМА ПОДОЛАННЯ СІМЕЙНОЇ КРИЗИ У МОЛОДОГО ПОДРУЖЖЯ

Розвиток незалежної держави України є неможливим без зміцнення інституту сім'ї, яка у щоденному досвіді сконцентрувала споконвічні суспільні й особистісні цінності, акумулювала невичерпний психолого-педагогічний потенціал, сконденсувала традиційні й оригінальні навчально-виховні тактики і життєві стратегії. Виконуючи головну роль в архітектоніці людського буття, вона має свої механізми і закономірності, структурно-функціональні виміри, внутрішні і зовнішні детермінанти, психологічний мікроклімат, цілу систему унікальних духовних і матеріальних цінностей, крізь які сприймається увесь світ.